

2. Отчет о деятельности сыскаго отделения Киевской городской полиции за 1902, 1903 и 1904 гг. К., 1905. 150 с.

3. Докладніше про Г. М. Рудого див.: Чисніков В. М. Сиска поліція на Україні за часів Російської імперії (1880–1917 рр.): історико-правове дослідження : у 2 кн. Книга II : монографія. Х. : Мачулин, 2016. С. 145–165 ; Чисніков В. М. Г. М. Рудий – видатний український криміналіст-практик початку ХХ ст. (до 155-річчя з дня народження та 100-річчя з дня трагічної загибелі). *Криміналістичний вісник*. 2018. № 1(29). С. 175–188 ; № 2(30). С. 178–185.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-21>

**Юськов Д. С.,**

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування  
Вінницького державного педагогічного університету  
імені Михайла Коцюбинського*

## **ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ СПІВПРАЦІ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК РЕФОРМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Протягом останніх десятиліть в Україні відбувається процес реформування управлінської моделі держави та демократизації суспільства. Європейські практики публічного управління та адміністрування передбачають залучення до управлінського процесу громадянського суспільства та його інститутів. Громадськість не тільки контролює витрати коштів з державного бюджету, а й все частіше стає учасником вироблення та реалізації державної політики у різних суспільних сферах. Не минули ці процеси й систему вищої освіти нашої держави. Перехід системи вищої освіти України до моделі державно-громадського партнерства є яскравим прикладом суттєвих змін у виробленні та реалізації освітньої політики у вищій школі із залученням громадськості. Водночас, все частіше Україна вивчає та залучає міжнародний досвід впровадження таких змін. Прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу не тільки сприяє інтернаціоналізації вищої школи, а й впровадження досвіду ЄС щодо управління вищою школою.

Мета статті – дослідити можливість застосування європейських практик співпраці громадськості та закладу вищої освіти як можливого чинника реформування вищої освіти в Україні.

Курс на впровадження європейських практик реалізації вищої освіти Україна взяла ще у 2005 р., коли долучилася до Болонської конвенції (1999 р.) як угоди щодо стандартизації підходів до організації навчального процесу та функціонування вищої школи в Європейському Союзі. У Комюніке Конференції Міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти «Загальноєвропейський простір вищої освіти – досягнення цілей» вказувалось, що загальноєвропейський простір вищої освіти має базуватися «на основі принципів якості та прозорості», а цей процес не можливо забезпечити без залучення інститутів громадянського суспільства до вищої школи.

Однак, на нашу думку, базові принципи залучення громадськості до вироблення та втілення політики в освіті закладені ще у Договорі про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), що був підписаний у Римі 25 березня 1957 р. та став прообразом Європейського Союзу. У ньому не порушувались питання вищої освіти. Однак у ст. 118 і 128 Римського договору окреслювали дії щодо професійної освіти і підвищення кваліфікації, де зазначалося, що «влада європейської спільноти діятиме у тісній співпраці з країнами-членами і з урахуванням громадської думки» [2, с. 56–57].

У «Плані дій «Україна – Європейський Союз», що був схвалений Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 р., Україна погоджувалася реалізувати практику «залучення громадян до процедури прийняття рішень, у тому числі через організації громадянського суспільства» та «залучити представників зацікавлених громадянських кіл та соціальних партнерів до участі у реформі системи вищої освіти та професійної освіти» [4].

Підписуючи «Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (ратифікована Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р.) Україна взяла на себе зобов'язання втілювати повагу до «демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод» (ст. 2), зміцнювати співробітництво «щодо розвитку інформаційного суспільства на користь приватних осіб і бізнесу» (ст. 389) та активізувати співробітництво в галузі вищої освіти, зокрема через «реформування та модернізації систем вищої освіти» (ст. 431) [3].

У процесі реформування вищої системи України, на нашу думку, насамперед потрібно ширше залучати громадськість до вироблення політики у цій сфері. І тут не обійтися без активного розвитку електронного урядування. Загалом, на сьогодні існує доволі широка європейська практика обміну інформації та надання послуг для громадськості з допомогою інформаційних технологій. Так, такі

портали діють в Естонії (веб-сторінка Податково-митного департаменту, портал «X-Road» (Перехрестя)), Австрії («Help»), Фінляндія (веб-портал Suomi.fi), Нідерланди («e-Citizen»), Великобританія (Портал [www.direct.gov.uk](http://www.direct.gov.uk)) тощо [5, с. 39–45].

Дослідниця О. Гостева виділяє участь інститутів громадянського суспільства у сферах освіти, культури, відпочинку та соціальних послуг у Великобританії. Там, громадські організації не лише впливають на урядову політику у цій сфері, а й безпосередньо самі її реалізують. На систему британських «публічних» шкіл, незалежних університетів, інші заклади освіти припадає 42% всіх витрат громадських організацій [6].

Широкі можливості залучення громадськості до реалізації вищої освіти мають Швейцарія та Німеччина. На думку С. Кравченка, ці країни обрали децентралізований і демократичний шлях розвитку національних систем освіти, що продиктовано особливостями їхнього адміністративно-територіального устрою. Наприклад, вищі навчальні заклади в Німеччині є юридично незалежними установами з правом на самоуправління та мають повне право на визначення структури вищого навчального закладу, методів і змісту навчання, організації наукових досліджень, а окремі питання (наприклад питання реорганізації або відкриття відділень, планування розвитку закладу, призначення на посаду професора) керівництво вищого навчального узгоджує з урядовими організаціями [7].

Варто зазначити, що окремі принципи реалізації політики у вищій школі, які рекомендовані Європейським Союзом. Наприклад, в Україні вже на законодавчому рівні зафіксовано принцип децентралізації управління освітою, внаслідок якого відбувається перехід від командно-адміністративного формату керівництва, розширення повноважень та прав в радах шкіл, громадських організаціях, вчених рад ЗВО та факультетів, які активно беруть участь в управлінні діяльністю закладів вищої освіти [8, с. 21–22].

Отже, при реформуванні системи вищої освіти в Україні варто враховувати досвід та втілені практики як країн Європейського Союзу, так і міжнародної спільноти загалом. Участь громадськості та інститутів громадянського суспільства у виробленні та реалізації публічної політики у системі вищої освіти, контроль над якістю підготовки фахівців, робота у наглядових радах закладів вищої освіти, представництво у робочих групах з розробки освітньо-професійних програм та державних стандартів спеціальностей здобувачів вищої освіти мають стати нормою. Лише тоді можемо сподіватися на суттєві зрушення в системі вищої школи.

### Список використаних джерел:

1. Комюніке Конференції Міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти «Загальноєвропейський простір вищої освіти – досягнення цілей». *Верховна Рада України*. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/lawsshow/994\\_576#Text](https://zakon.rada.gov.ua/lawsshow/994_576#Text)

2. Краєвська О. Освітня політика Європейського Союзу: становлення та механізми реалізації. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2011. Випуск 28. С. 53–65.

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифікована Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. *Верховна Рада України*. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text)

4. План дій «Україна – Європейський Союз»: схвалений Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 р. *Верховна Рада України*. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_693#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text)

5. Куюмджиева А. Міжнародна практика заходів, спрямованих на зміцнення довіри між державою та організаціями громадянського суспільства. Київ : Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2010. 134 с.

6. Гостева О. М. Європейський досвід взаємодії органів державної влади та громадських організацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1124>

7. Кравченко С. М. Здобуття вищої освіти в країнах Європи: євроінтеграційні прагнення, академічна мобільність, особливості освітніх систем. *Електронна бібліотека НАПН України*. URL: <http://surl.li/gdnem>

8. Вавренюк С. А. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні : монографія / С. А. Вавренюк. Харків : НУЦЗУ, 2020. 285 с.